

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 9.2.2005
KOM(2005) 34 slutlig

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

**HALVTIDSRAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET
OCH RÅDET OM GENOMFÖRANDET AV RAMPROGRAMMET FÖR
CIVILRÄTTSLIGT SAMARBETE (2002-2006)**

{SEC(2005)176}

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING.....	3
1.1.	RAPPORTENS SYFTE.....	3
1.2.	ÖVERSIKT.....	3
2.	BAKGRUND TILL PROGRAMMET.....	4
3.	KOMMISSIONENS INITIATIV.....	4
3.1.	DEN EUROPEISKA CIVILRÄTTSATLASEN.....	4
3.2.	DATABASEN FÖR RÄTTSPRAXIS.....	4
3.3.	ÅRGÄRDER PÅ INFORMATION SOMRÅDET.....	5
3.4.	KONFERENSER.....	5
3.5.	STUDIER.....	6
3.6.	PLANERING.....	6
4.	SÄRSKILDA PROJEKT.....	6
4.1.	PROGRAMBESKRIVNING.....	6
4.3.	GEOGRAFISK FÖRDELNING.....	7
4.4.	TEMATISK FÖRDELNING.....	8
4.5.	SPRIDNING AV RESULTATEN.....	8
4.6.	UPPFÖLJNING OCH KONTROLL.....	8
5.	SUBVENTIONER TILL ICKE-STATLIGA ORGANISATIONER.....	8
6.	SLUTSATSER: PROGRAMMETS EFFEKTER OCH RESULTAT.....	9

1. INLEDNING

1.1. RAPPORTENS SYFTE

I artikel 15.1 i rådets förordning (EG) nr 743/2002¹ av den 25 april 2002 om en allmän gemenskapsram för åtgärder i syfte att underlätta ett civilrättsligt samarbete anges att kommissionen skall rapportera till Europaparlamentet och rådet om genomförandet av programmet efter halva tiden.

I denna rapport beskrivs de framsteg som har gjorts med programmet sedan det antogs i april 2002 och fram till den 30 juni 2004. De första verksamheter som finansierats genom programmet (initiativ från kommissionen eller samfinansiering av icke-statliga organisationers specifika projekt och verksamheter) påbörjades så sent som i slutet av 2002 och det är bara några få som redan har avslutats. Tonvikten kommer därför att läggas på programmets struktur och förvaltning.

1.2. ÖVERSIKT

Programmet har följande fyra mål:

- Att främja civilrättsligt samarbete som särskilt syftar till att trygga rättssäkerheten och förbättra möjligheterna till rättslig prövning, att främja ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och domar, att främja nödvändig tillnärmning av lagstiftning eller att undanröja hinder till följd av skillnader med avseende på civilrätt och tvistemål.
- Att förbättra den ömsesidiga kunskapen om rättsliga och judiciella system i medlemsstaterna på det civilrättsliga området.
- Att se till att gemenskapens instrument på området för civilrättsligt samarbete genomförs och tillämpas på ett korrekt sätt.
- Att förbättra informationen till allmänheten om möjligheterna till rättslig prövning, rättsligt samarbete och medlemsstaternas rättsordningar på det civilrättsliga området.

Dessa mål kan uppnås genom tre olika slags åtgärder:

- Särskilda åtgärder som vidtas på kommissionens initiativ.
- Åtgärder för finansiering av särskilda projekt av gemenskapsintresse (denna åtgärdstyp motsvarar i stort de åtgärder som bedrivs inom ramen för det tidigare programmet Grotius civilrätt för 2001²).
- Åtgärder som innebär att finansiellt stöd ges till icke-statliga organisationers verksamhet.

Bland de åtgärder som har vidtagits av kommissionen har programmet finansierat tre stora projekt (den europeiska civilrättsatlasen, en databas för rättspraxis och en informationskampanj riktad mot rättstillämpare) samt konferenser och studier.

¹ EGT L 115, 1.5.2002, s. 1.

² EGT L 43, 14.2.2001, s. 1.

När det gäller särskilda projekt har de tre första ansökningsomgångarna lett till 106 förfrågningar om samfinansiering, varav 51 har godkänts (17 per år). Två icke-statliga organisationer har också fått stöd ur programmet för sin verksamhet.

De anslag för åtaganden som tagits upp i budgeten (budgetrubrik 18 06 01 02) för programmet uppgick till 3 miljoner euro 2002 och 3,75 miljoner euro 2004. Budgeten för 2005 är också 3,75 miljoner euro.

2. BAKGRUND TILL PROGRAMMET

Programmet är en fortsättning på de tidigare programmen Grotius (1996–2000), Grotius civilrätt (2001) och Schuman (1999–2001).

När det inrättades 2002 var det ett uttryck för kommissionens önskan att övervaka tillämpningen av den europeiska civilrätten. För en korrekt tillämpning de gemensamma regler som är nödvändiga för att den inre marknaden skall fungera väl krävs att de regler som ligger till grund för den inre marknaden är lika välkända, och förstås och tillämpas lika väl, som nationella regler.

3. KOMMISSIONENS INITIATIV

3.1. DEN EUROPEISKA CIVILRÄTTSATLASEN

Den europeiska civilrättsatlasen är en databas som finns på Internet på alla EU:s officiella språk sedan i mars 2004 på adressen http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/index_sv.htm. Med hjälp av atlasen kan yrkesutövare och privatpersoner lätt få information om till vilken myndighet de skall vända sig, särskilt när det gäller

- behöriga domstolar
- delgivning och översändande av handlingar,
- bevisupptagning,
- verkställighet av domar och
- andra frågor.

Förfarandena i dessa frågor kommer att förenklas med hjälp av datorteknik som ger användarna tillgång till de formulär som de måste fylla i när de använder sig av olika rättsliga instrument.

Budgeten för denna åtgärd är 483 331 euro för första delen (skapandet av databasen) och 182 340 euro för andra delen (uppdateringar).

3.2. DATABASEN FÖR RÄTTSPRAXIS

En databas som samlar domar och beslut från domstolar i medlemsstaterna kommer att läggas ut på Internet under 2005. Den berör tillämpningen av den så kallade Bryssel I-förordningen

(rådets förordning nr 44/2001 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område), Brysselkonventionen från 1968, Luganokonventionen från 1988 samt den så kallade Bryssel II-förordningen (rådets förordning nr 2201/2003 som trädde i kraft den 1 mars 2003 och därmed ersatte den föregående Bryssel II-förordningen).

Med hjälp av den information som samlats in kan man utvärdera hur dessa instrument fungerar. Detta initiativ kommer också att bidra till en enhetlig tillämpning av gemenskapsreglerna vid de nationella domstolarna.

Åtgärden påbörjades 2002 och dess tillämpningsområde utvidgades 2004 till att även omfatta Bryssel II-förordningen.

Budgeten för denna åtgärd är 204 725 euro för första delen (skapandet av databasen) och 1 000 000 euro för andra delen (utformning av faktabladet).

3.3. ÅRGÄRDER PÅ INFORMATION SOMRÅDET

I samband med mötet i Tammerfors i oktober 1999 uppmanade Europeiska rådet bland annat kommissionen att starta en informationskampanj. En kampanj utformades för att öka medvetenheten om civilrättsligt samarbete hos rättstillämparna inom Europeiska gemenskapen och åtgärden inleddes år 2002 medan själva kampanjen startade i maj 2004.

Kampanjen omfattar bland annat följande åtgärder:

- En pocketguide om gemenskapens instrument på området för civilrättsligt samarbete som har distribuerats till yrkesverksamma jurister.
- En webbplats som skall vara tillgänglig under kampanjtiden har skapats på adress <http://www.eurocivil.info>.
- Reklamkampanj i branschtidningar.
- Kontakter med media.
- Åtgärder för att främja konferenser om civilrätt i medlemsstaterna.

Budgeten för denna kampanj är 829 733 euro.

En ny informationskampanj för rättstillämpare i de nya medlemsstaterna kommer att lanseras i mars 2005 med en planerad budget på 400 000 euro.

3.4. KONFERENSER

Programmet har finansierat ett antal konferenser, bland annat följande:

- En konferens om förbättring av medborgarnas tillgång till rättsväsendet som organiserades tillsammans av kommissionen och Europarådet och samlade cirka 200 personer i Bryssel i oktober 2002. Budgeten låg på 100 000 euro.
- En konferens på temat familjerätt organiserades tillsammans med det italienska ordförandeskapet i Lecco i oktober 2003. Budgeten låg på 200 000 euro.

3.5. STUDIER

Även ett antal olika studier har finansierats via programmet:

- En jämförande studie av indrivning av underhållsbidrag i medlemsstaterna (avslutad i november 2003) med en budget på 68 800 euro.
- Undersökning om ersättning till brottsoffer (pågående). Budgeten är planerad till 89 510 euro.

3.6. PLANERING

- En multilateral konferens om bästa praxis i civilrättsliga förfaranden inom Europa organiserades tillsammans med Europarådet i oktober 2004.
- En studie av gemenskapslagstiftningens inverkan på insolvens.
- En genomförbarhetsstudie av möjligheten att skapa en struktur eller ett nätverk i syfte att öka den europeiska forskningen inom internationell privaträtt, civilrätt och civilprocess ur ett gemenskapsperspektiv.
- Genomförande av flera nya informationsåtgärder om civilrättsligt samarbete, bland annat för att informera allmänheten om hur de kan hävda sina rättigheter.
- Europeiska civilrättsdagen kommer att användas för att öka effekterna av dessa initiativ. Fokus kommer att ligga på frågan om föräldrars bortförande av barn för att förstärka den avskräckande effekten av bestämmelserna i den nya ”Bryssel II-förordningen” som syftar till att förhindra denna företeelse.
- En konferens om internationell indrivning av underhållsbidrag i Europa och i övriga världen kommer att anordnas tillsammans med Haagkonferensen för internationell privaträtt.
- Utvärdering av genomförandet av ”Bryssel I-förordningen”.
- Undersökningar rörande civilrättsligt samarbete för att stärka det europeiska rättsliga området. Syftet är att klargöra eventuella hinder för de fyra friheterna på den inre marknaden och för medborgarnas och företagens faktiska utövande av sina rättigheter enligt gemenskapslagstiftningen.

4. SÄRSKILDA PROJEKT

4.1. PROGRAMBESKRIVNING

Programmet följer ett bestämt förlopp under tre år, i varje fall beträffande de särskilda projekten. Det första året inleds med ett årligt arbetsprogram som följs av en ansökningsomgång, urval av projekt, undertecknande av kontrakt och de första utbetalningarna. Under andra året genomförs projekten. När verksamhetsperioden på 12 månader har löpt ut har de projektansvariga ytterligare tre månader på sig att lägga fram slutrapporten och den slutliga ekonomiska redogörelsen för projektet.

UTVALDA PROJEKT

– ANTAL

Varje år har 17 projekts valts ut, det vill säga 51 projekt under programmets tre första år. Antalet ansökningar sjunker år från år och även jämfört med de gamla programmen Grotius, Grotius civilrätt och Schuman.

– MÅL

Det stora flertalet av de utvalda projekten är huvudsakligen inriktade på två av programmets fyra mål: att främja civilrättsligt samarbete och se till att gemenskapens instrument på området för civilrättsligt samarbete genomförs och tillämpas på ett korrekt sätt.

– MEDEL

Flertalet åtgärder består av följande:

- Studier och undersökningar
- Utbildningar
- Praktik och utbyte
- Konferenser, seminarier och möten
- Publikationer (tryckta eller på Internet)

Ibland är det en kombination av två eller flera av dessa åtgärder.

4.3. GEOGRAFISK FÖRDELNING

Tabellen i bilaga 3 visar att 88 % av förslagen har lämnats in av organisationer från sex medlemsstater (BE, DE, ES, FR, IT och UK) och att de har tilldelats 90 % av projekten. Detta förhållande kunde konstateras redan i de föregående programmen.

En mer detaljerad analys visar att för 2004 har 27 förslag till särskilda projekt mottagits. Dessa kommer från 16 olika organisationer i 5 olika medlemsstater. Som jämförelse kan nämnas att 2003 mottogs 35 förslag från 34 organisationer i 9 olika medlemsstater medan år 2002 mottogs 44 förslag från 36 organisationer i 11 olika medlemsstater och ett tredje land (Schweiz). Det handlar alltså inte enbart om en minskad geografisk spridning; det kommer in färre förslag och framför allt kommer de från färre kandidater.

Man får dock inte frestas att ge projekten en ”nationalitet”. De föreslås ofta av organisationer som är internationellt verksamma och förenar flera olika länder.

Under 2004 kom visserligen de projektansvariga bara från fem olika medlemsländer, men sju andra berördes, enligt arbetsprogrammets definition, av ett eller flera förslag (AT, DK, FI, NL, PT, SE och UK) liksom tre anslutande länder (HU, LV et PL) ett kandidatland (RO) och ett tredje land (US).

4.4. TEMATISK FÖRDELNING

En statistisk uppdelning av de samfinansierade projekten i olika civilrättsliga ämnen säger inte särskilt mycket eftersom många projekt berör flera teman eller flera gemenskapsinstrument på samma gång, eller kan sorteras in under allmänt rättsligt samarbete, och eftersom många andra borde sorteras in under ”diverse”.

I bilaga 4 finns en komplett förteckning över de särskilda projekt som valts ut under 2002, 2003 och 2004.

4.5. SPRIDNING AV RESULTATEN

Den uppmärksamhet som ägnas spridning av verksamhetsresultaten är en av de viktigaste nyheterna jämfört med tidigare program.

Spridningen sker huvudsakligen på ett av följande sätt: Konferensdokumentation skickas eller distribueras till deltagarna, eller till deltagarna och andra personer, resultat och/eller expertrapporter görs allmänt tillgängliga via Internet och böcker eller broschyrer offentliggörs.

För att säkra en maximal spridning presenteras verksamhetens resultat i allmänhet också på Internet. Detta gäller i synnerhet projekt som rör konferenser. När det gäller utbildningsseminarier uppnås dessutom en sekundäreffekt av spridningen: deltagarna kan dela med sig av sina erfarenheter och kunskaper från utbildningen till kollegor.

4.6. UPPFÖLJNING OCH KONTROLL

Kontrollen av projekten sker i flera steg.

Under urvalsprocessen: Kommissionens finansansvariga tjänstegrenar kontrollerar att deras budget är stödberättigande och korrekt uppställd. Vid behov kontaktas de sökande så att de kan korrigera misstag. Bidragsöverenskommelsen ingås inte förrän det råder enighet i budgetfrågan.

Under projektens gång: En tjänsteman från kommissionen deltar ofta i verksamheter som konferenser och seminarier. Däremot krävdes det varken någon delrapport eller något expertbesök under referensperioden.

I slutet av projektet: Det återstående beloppet betalas inte ut förrän kommissionen har godkänt slutrapporten i fråga om innehåll och ekonomi.

Framför allt görs stickprov på de bevishandlingar (fakturor etc.) som följer med rapporten.

5. SUBVENTIONER TILL ICKE-STATLIGA ORGANISATIONER

Finansiellt stöd kan beviljas verksamhet inom ramen för de icke-statliga organisationernas årliga åtgärdsprogram.

Deltagandet i denna del av ramprogrammet har varit begränsat. Under de två första åren har endast fem förfrågningar om samfinansiering lämnats in, varav tre har valts ut. Följande två föreningar har fått stöd:

- Under 2003 och 2004: PEOPIL (Pan European Organisation for Personal Injury Lawyers), vars syfte dels är att utveckla samarbetet och förbindelserna mellan advokater som arbetar med skadestånd vid personskador i Europa, dels att förbättra möjligheterna till rättslig prövning för konsumenter som har utsatts för personskador.
- Under 2004: CEFL (Commission on European Family Law), vars mål är att fastställa principer inom familjerättsområdet med sikte på en framtida harmonisering.

6. SLUTSATSER: PROGRAMMETS EFFEKTER OCH RESULTAT

Ramprogrammet har inte funnits i mer än lite drygt två år och det är således bara ett fåtal finansierade åtgärder som redan har hunnit avslutas. Det är alltså alldeles för tidigt att göra en ingående utvärdering av programmets effekter och resultat. Nästa år kommer det inför en eventuell förlängning av programmet att göras en sådan utvärdering som sedan översänds till Europaparlamentet och rådet.

De viktigaste av kommissionens redan pågående initiativ syftar till att på olika men kompletterande sätt informera yrkesverksamma inom rättsväsendet, eller allmänheten, om den senaste utvecklingen inom civilrätten i EU, där stora förändringar just nu är på gång. Tyngdpunkten ligger i synnerhet på praktisk och direkt användbar information som framför allt sprids med hjälp av ny kommunikationsteknologi.

Urvalet av särskilda projekt för 2002, 2003 och 2004 visar att särskild uppmärksamhet ägnas åt de projekt som bäst motsvarar de aktuella prioriteringarna inom det civilrättsliga området. Även om de första tre ansökningsomgångarna resulterade i ett begränsat antal förslag (106 stycken, varav 51 godkändes) har det funnits intressanta projekt som främjar rättstillämparnas kunskap om de nya gemenskapsinstrumenten och ger dem möjligheter att träffas och utbyta åsikter. Det är däremot beklagligt att projekt för domarutbyte och för informationsåtgärder praktiskt taget har lyst med sin frånvaro.

Även möjligheten att med en mer begränsad budget medfinansiera icke-statliga organisationers verksamhet har lockat få kandidater.

Sammanfattningsvis kan sägas att programmet har fått en tillfredsställande start och att det redan spelar en oumbärlig roll i kommissionens politik på det civilrättsliga området, särskilt som det bidrar till gemenskapsinstrumentens praktiska hantering.